

דעת חכמי אומות העולם על השפעת המוסיקה

ישנה דעה רווחת בציבור שאין למוסיקה השפעות רעות כיון שלא נפסק בהלכה להיזהר מזה. רק במקום אחד בדברי חז"ל נזכר ששמיעת מוסיקה עלולה לגרום להשפעות רעות, והוא מה שנאמר בגמרא חגיגה דף ט"ו, שהתנא אלישע בן אבויה יצא לתרבות רעה מהשפעת זמר יווני. ומזה משמע שבאותו זמן היתה מוסיקה יוונית שהשפיעה השפעות רעות בנפש השומע. אבל אין ללמוד מזה שיגיע נזק רוחני מכל ניגון של גוים, כי מצאנו שהתירו גדולי הדורות שלפנינו להשתמש בניגונים של גוים אפילו בבית הכנסת [כמבואר בברכי יוסף או"ח תק"ס, ובפמ"ג או"ח נ"ג, בא"א י"ד]. אבל האמת היא שיש הרבה סוגים של מוסיקה בעולם. יש מהם שמביאים תועלת, או לפחות אינם מזיקים לנפש השומע, ויש מהם שמביאים השפעות שליליות, ומסתבר שהזמר היווני שאחר היה שומע היה שיר כזה. והדברים נזכרים בדברי חכמי יוון.

החכם היווני אפלטון כתב שיש במוסיקה השפעות חיוביות ושליליות, ויש לה כח להשחית את הנפש [חוקים 701–700]. עוד כותב שם שמקצבים מחקים את הטוב או הרע שבבני אדם, ויכולים להשפיע השפעות על השומע [שם 798], וכיון שהמוסיקה נכנסת עמוק לתוך הנשמה, הדבר יכול להשפיע על טבע השומע, ובמיוחד בצעירים. אפלטון אומר שמוסיקה רצינית ומסודרת מביאה השפעות טובות, ואילו מוסיקה גסה ופחותה גורמת להשפעות רעות [שם 800]. עוד כותב אפלטון שאי אפשר לשנות את סיגנונות המוסיקה בלי להשפיע גם על הערכים החשובים ביותר של החברה. [רפובליקה 242].

כל זה כתב מתוך הבנת המציאות בדורו, שבדורות שלפניו החלה התדרדרות במוסיקה יונית, וזו גרמה להידרדרות במוסריות והתנהגות החברה היוונית, עד שלבסוף פרצה מהפכה שהפילה את חשובי מלכות יוון. ועל זה כתב אפלטון בספר חוקים: "מתוך טיפשות הם רימו את עצמם לחשוב שלא היה טוב או רע במוסיקה – והחליטו על הטוב והרע לפי ההנאה שקיבלו ממנה. ע"י יצירותיהם ודעותיהם הם הרביקו את המון העם לחשוב את עצמם להיות שופטים הגונים ובסוף, התכלית לא היתה עצם המוסיקה, אלא לעשות שם של הפקרות מתוחכמת ורוח של עבריינות."

גם אריסטו כותב דברים דומים. בענין המקצבים הוא כותב שיש מהם שמביאים מנוחה, ויש שמביאים תנועה, ויש מהסוג הזה שמביאים תנועות גסות, ואחרים שמביאים תנועות יותר עדינות. הוא גם כותב שיש כח במוסיקה להשפיע על דמות השומע, ולכן חשוב להשתמש בזה בחינוך הילדים [פוליטיקה 1340]. עוד כותב אריסטו שיש כמה סוגים של מוסיקה – עדינים ורעים, תאוותניים, וגם הגיוניים. "הנפש השפלה נהנית מהמקצבים הפרימיטיביים, ואילו נשמות גבוהות נהנות מסדר הרמוני ומנושאים רציניים".

גם קונפיושוס, הפילוסוף הסיני מאותה תקופה, כותב דעות דומות לשל חכמי יוון. הוא כותב שהמוסיקה מביאה השפעות מוסריות. היא יכולה לבנות או להרוס את החברה ע"י השפעה על התנהגות

השומעים. יש צלילים שמשפיעים הנהגה ישרה ושלווה, ויש שמביאים שחיתות, גאווה ופריצות. "המוסיקה של צ'אנג היא תאוותנית ומושחתת. המוסיקה של סונג היא שקטה וגורמת להיות נשי. המוסיקה של לוי היא משעממת ומעצבנת, והמוסיקה של צ'י היא צורמת וגורמת גאווה. כל ארבעת הסוגים האלה הם מוסיקה תאוותנית המשחיתה את אופי בני אדם, וזו היא הסיבה מדוע אין לנגן אותם אצל הקרבנות." [חכמת קונפיושוס, עמוד 264].